

Завршена је још једна седница Управног одбора Савеза за примену мира у БиХ(УО ПИЦ), необичне “институције” која, заправо, представља својеврсног колективног стечајног управника предузећа-државе по имену БиХ који је себи дао у задатак да ову фирму некако изведе из кризе и препусти је да управља собом, истина не сасвим сама собом, већ помоћу даљинског управљача, уместо садашњег стварног управника у лику високог представника и специјалног представника ЕУ. Ништа неочекивано се није могло прочитати ни у коминикеу са последње седнице УО ПИЦ: стварни управљач – канцеларија високог представника(ОХР) – остаје активна у БиХ најмање до краја ове године, а можда се догодине и трансформише у Канцеларију специјалног представника ЕУ(ЕУСР) пошто се испуне преостали услови и циљеви. Без тога, поновљено је више пута, нико у БиХ неће моћи ни да помисли да аплицира за статус кандидата за чланство у ЕУ.

Подела (не)подељеног

Тренутно најважнији корак ка испуњавању поменутих услова и циљева јесте настојање да се постигне политички договор о подели имовине према списку који је сачинио ОХР.

Неколико седмица након што је добила поменути списак, Влада РС се коначно одредила. Према списку “државне имовине” који су сачинили службеници ОХР-а, обилазећи канцеларије геодетских управа у оба ентитета, око 85 одсто “државне имовине” некако се “нашло” у РС, а свега 15 одсто на подручју Федерације БиХ, при чему се дошло и до таквих “открића” да, рецимо, једна мала општина по имену Фоча има већи број квадратних километара “државне имовине” него цела ФБиХ!? Има ту још којекаквих “открића”, после којих властима у Бањалуци и није преостало ништа друго него да одбију да о том списку преговарају, захтевајући да Савет министара БиХ сачини прави списак, уместо “хибридног” списка ОХР-а [\[1\]](#) . Но, тешко је веровати да ће Савет министара успети то да учини, јер ни месецима раније радна група коју су министри именовали није одмакла даље од планова за попис имовине. Управо је високи представник Валентин Инцко искористио ту чињеницу да донесе одлуку да ОХР начини попис имовине који је бацио на сто ентитетским владама.

У Савету министара седе српски, бошњачки и хрватски министри који се тешко могу договорити шта ће убудуће бити ентитетско, а шта државно у БиХ, због суштинских

разлика у приступу овом веома важном питању. Српски представници, што у Бањалуци, што у Сарајеву, пристали су да разговарају о подели дела имовине, укључујући и војну, мада су полазили од уверења да је Дејтонским споразумом имовина у БиХ већ подељена, односно да припада ентитетима, а да институције БиХ могу да користе само ону имовину која им је потребна ради функционисања. Убрзо су Срби пристали и на варијанту да институције БиХ буду титулар имовине коју користе, али бошњачки политичари нуде другачије две варијанте: Сулејман Тихић се сложио са ставом да ентитети господаре имовином која им је потребна, али да сва имовина буде најпре књижена на БиХ, а затим “уступљена” ентитетима; изгледа да ни Златко Лагумџија није далеко од те варијанте, док Харис Силајџић заступа сасвим обрнути “принцип”, по којем је сва имовина у БиХ државна, а ентитети могу добити на коришћење само оно што им је неопходно. Силајџић је, чак, најавио да ће се повући из политике уколико превагу однесе Тихићева варијанта поделе имовине, што су водећи српски политичари оберучке поздравили.

Но, за Силајџићево повлачење под таквим условима и излазак у сусрет Тихићевој нагодби, српски политичари би морали значајно да одступе од свог “територијално-функционалног принципа” – како га називају – што Тихићу, а не Србима, оставља могућност да се последњи насмеје. Логика Срба је нешто другачија: уверени су да ће се они, а не Тихић, последњи смејати, рачунајући да нагодбом са Тихићем о подели имовине затварају врата ОХР-а, чиме им се, је ли, ослобађа маневарски простор да политички слободније делују. Наравно, не да распишу референдум о отцепљењу, већ, просто, да самоувереније дочекају бриселски притисак у правцу уставне реформе, пошто се ОХР трансформише у ЕУСР.

Подршка и опомена

Када је реч о подели имовине, властима у Бањалуци отворена подршка стигла је из Москве, одакле су поручили да то питање “може да буде решено у најскорије време на основу функционално-територијалног принципа који у потпуности одговара Мировном споразуму и Дејтонском уставу БиХ и који је одобрио Управни одбор ПИЦ” [\[2\]](#). На шта ће се, међутим, свести “функционално-територијални принцип” у интерпретацији Бањалучке тешко је прогнозировать, али да је ово једно од питања од пресудног значаја за одбрану аутономне позиције РС – у Бањалуци више, изгледа, ни најмање не сумњају после оног списка имовине који им је стигао из сарајевске “беле куће”.

Ставови Русије и РС не поклапају се само када је реч о имовинском питању. И једни и други залажу се за што хитније затварање ОХР-а и за заштиту дејтонског статуса РС у

БиХ. “ Дејтонски споразум треба одржати и сачувати од било каквих промена”, био је изричит заменик председника руске Думе Александар Бабаков током посете Бањалуци половином фебруара [3]. Руски амбасадор у Сарајеву Александар Боцан Харченко у медијима постаје присутан готово колико и његове западне колеге, што није био случај претходних година са Харченковим претходницима. За разлику од западних амбасадора, Харченко никада не доводи у питање могућност одржавања референдума у РС. Уосталом, он је први руски дипломата који је јасније него остали објаснио какав је политички интерес Русије у БиХ. Док у Бриселу и у Вашингтону наводно преовладава бојазан да би могло доћи до дестабилизације БиХ, уколико се ОХР брзо трансформише, Харченко одговара да “промена ствара нови изазов”, указујући на то да ће, након транзиције ОХР-а, “Русија – уз ЕУ, САД и Турску – остати присутна и након тог процеса да доприноси побољшању ситуације у БиХ”.

И, напослетку, Харченко очекује “да у оквиру БиХ дође до активног става у погледу иницијативе о европској безбедности и садржаја иницијативе коју је предложио председник Медведев” [4]. Иако је, за сада, мало вероватно да ће у целој БиХ размотрити “активан став” о поменутој иницијативи, извесно је да је она сада “уведена” у политички живот, мада без снажнијих одјека у Бањалуци. Додик се на то само осврнуо, а ни декларисани противници приступања БиХ НАТО алијанси нису заузимали активније ставове од Додика.

Но, погрешно је тумачити да је руски интерес концентрисан само на РС. Последњих дана фебруара, представници руске нафтне компаније “Зарубежнефт”, која је купила Нафтну индустрију РС, обилазили су и Тихићеву СДА, разговарајући о могућим улагањима компаније и на тлу Федерације БиХ. Изгледа да је то само један од првих у низу руских дипломатских/економских потеза усмерених и на овај ентитет, где је, барем када је реч о простору који насељавају Бошњаци, утицај Турске готово недодирљив.

Турска је, пак, сада више “заузета” организовањем трилатералних састанака: с једне стране, са БиХ и Србијом, а са друге са БиХ и Хрватском, не кријући при томе амбицију да две трилатерале ускоро прерасту у самит земаља “дејтонског троугла” под покровитељством Анкаре. Ова дипломатска активност Ахмета Давутоглуа дала је и први видљив резултат: прихватање Борише Арнаута за амбасадора БиХ у Београду – након што је пре скоро две године био, практично, одбијен због повезаности са “увозом” муџахединских бораца у БиХ током рата – за Бањалуку је било помало збуњујуће, док је у Сарајеву доживљено као скромна, симболична победа упорности Хариса Силаџића.

Напослетку, и највиши званичници Србије су нешто отвореније саопштили своје ставове о

РС и БиХ, а да то није само она једнолична порука која више скрива, неголи што открива, садржана у реченици да ће “Србија подржати све што се договоре три конститутивна народа у БиХ”. Тако је чак и председник Борис Тадић – поред поновљене поруке да никада неће подржати референдум о отцепљењу РС, за шта му, узгред буди речено, Милорад Додик никада није ни тражио подршку – отишао корак даље рекавши да “о референдуму као подршци Дејтонском споразуму, Србија принципијелно не може имати ништа против” [5]. Случајно или не, готово истовремено и Додик се “одужио” Тадићу за овакву подршку, износећи свој став да је “неоспорно да се у Сребреници догодио ограничени локални геноцид”, позивајући се на своје знање о пресуди Међународног суда правде. Иако није први пут овим речима Додик изрекао свој став о злочину над сребреничким Бошњацима јула 1995. године, а није ни својом вољом говорио о томе, већ одговарајући на питања публике у Сарајеву – тек испало је као згодна подршка Тадићу у намери да донесе посебну резолуцију Сребреници.

С друге стране, могло би се претпоставити да ће се виђење званичног Београда у погледу статуса РС у БиХ у блиској будућности можда описивати оном чувеном реченицом “више од аутономије, мање од независности”, како то наговештава српски шеф дипломатије Вук Јеремић. “Политика Србије о ‘једној Босни’ је главна гаранција да се та држава неће распасти(...) Централизована Босна није одрживо решење, као ни подела те земље(...) Међународни напори би требало да буду усмерени на проналажење средњег решења, које ће бити свима прихватљиво”, објаснио је Јеремић [6].

Где је “средње решење”?

О “средњем решењу” или, боље рећи, о “одрживом решењу” – како су до сада најчешће описивани циљеви многих дипломатских “напора” усмерених на БиХ – до сада се много причало и писало, али не само да ниједно такво решење није пронађено, већ ни озбиљна стратегије која би до њега довела није рађена, сем ако се не рачуна бриселско-вашингтонско управљање БиХ као постконфликтном земљом, засновано најпре на голој сили, а затим и на чиновничкој присили. Како време томе одавно истиче, а нема ни “одрживог”, а ни “средњег” решења, а и све се више актера у региону и ван њега укључује у потрагу за том чудотворном формулом, у Бриселу су, поред својих постлисабонских питања, одлучили наводно да и сами дају већи допринос него раније.

Ако је веровати високој представици ЕУ за спољну политику и безбедност Кетрин Ештон, Европска унија тек спрема нову стратегију за западни Балкан како би БиХ везала за “позитивне процесе” приближавања Бриселу. У марту је планиран један самит у Словенији, најавила је Ештонова, за сада не обзнанивши ни контуре своје стратегије.

Током фебруарске посете Сарајеву, Ештон је послала “три једноставне и јасне поруке”. “Ово је једна земља са различитим заједницама. Будућност БиХ је у ЕУ. Унија је спремна да помогне БиХ на том путу”, рекла је Ештон у Сарајеву [7]. На питање како гледа на “претње референдумом” у РС, одговорила је да “ЕУ никада неће прихватити распад БиХ”. “Немамо ништа против јаке Републике Српске као дела функционалне државе БиХ, али ако РС угрожава функционисање државе или на други начин поткопава Мировни споразум, наноси штету и својој властитој будућности”, казала је Ештон [8].

Цела ствар, ипак, није тако једноставна како је представља Кетрин Ештон, јер изгледа више од уметности наћи такво “средње решење” према коме би у стварности и Република Српска била јака, а и БиХ несметано функционисала. Додик је након састанка са Ештоновом схватио да Брисел тражи “функционалне” институције БиХ, с тим да “једна адреса не значи увек централизацију” [9].

Од пре се може наслутити какве би те “функционалне” институције требало да буду: примера ради, поборници “европског пута” БиХ мораће, пре или касније, да “изграде” министарства пољопривреде, науке и технологије, а можда и екологије на нивоу БиХ, а затим и још неколико агенција. Но, то је можда најмање што ће у Бриселу очекивати: буде ли се наставило инсистирати на ономе што је у Бутмиру само дотакнуто – а Инцко каже је “бутмирски процес” само залеђен док се у октобру не заврше избори – онда ће и ентитетско гласање нешто касније доћи под упитник, истина “само” за усвајање тзв. “европских закона” у парламентарној процедури. Како се могло у Бутмиру видети, тако превасходно бошњачки политичари схватају изградњу “функционалних” институција, а одатле до голе централизације и није велики корак.

Цела ствар, међутим, не мора да буде тако опасна као што на први поглед изгледа, пође ли се од оне изреке да “ђаво обитава у детаљима”. Са овом изреком или, пак, са неком другом мишљу пошао је и премијер РС Милорад Додик током фебруара на своју дипломатску мини-турнеју у Италију и Шпанију. За разлику од састанка са Силвиом Берлусконијем с којим је разговарао о “даљем прикључењу БиХ европским интеграцијама” – и то некако баш у исто време када је Франко Фратини изнео идеју да БиХ треба буде тема и првог наредног састанка Г8(!?) – о састанку/састанцима у Шпанији нисмо чули ни једну једину реч. Нико није чак званично хтео ни да потврди да је премијер РС био у Мадриду, мада се нико није усудио ни да демантује ту малу просту информацију.

Може бити да је Додик охрабрен оним што је чуо у Мадриду, имајући у виду флексибилан став који шпански амбасадор у БиХ исказује када говори о успостављању “функционалних” институција БиХ. Тај дипломата, по имену Алехандро Енрике Алваргонзалес Сан Мартин саопштио је – који дан након што је Додик дошао с пута на којем званично није био – да БиХ са постојећим Уставом неће моћи у ЕУ. Алваргонзалес је, међутим, испољио извештај за оне уставне детаље о којима ће се, у ствари, у блиској будућности водити расправа од чијег исхода ће зависити како ће изгледати БиХ и Република Српска у њој. “ Уставно решење треба да буде функционално у смислу да један орган може изразити глас БиХ и преузети правне обавезе земље, а такође и бити у стању да брзо развија политике европске заједнице. Каква ће бити интерна процедура за формирање става који ће БиХ заузимати пред међународним организацијама и пред ЕУ је већ друго питање, и она треба да буде резултат договора у Парламенту”, објаснио је шпански амбасадор [10] .

Овако постављен проблем изградње “функционалних” институција оставља довољно простора и српским поборницима “европског пута” БиХ да сачувају кључне елементе дејтонског статуса Републике Српске, под условом да они буду довољно стручни и вешти да обезбеде да не буду прегласани у оном једном гласу који се буде чуо са једне адресе. Другим речима, уколико неке нове “функционалне” институције буду грађене на паритетној основи, превасходно имајући за циљ координацију политика које се воде у ентитетима – без обзира на то о којој области живота је реч – онда Република Српска нема шта да изгуби, а да ли ће шта добити зависиће превасходно од ње саме. Уколико се “функционалне” институције претворе у органе централне власти којима су ентитетске надлежности предате на управу, у Сарајеву ће лагодно моћи да кажу како је дошло време да се у престоници одлучује о целој БиХ. Зато ће се и наредних месеци и година у троуглу Бањалука–Сарајево–Мостар међу српским, бошњачким и хрватским поборницима “европског пута” БиХ водити оштра политичка борба за сваку реч, тачку и запету у сваком новом “европском” закону. А о уставним променама да и не говоримо.

[1] <http://www.nezavisne.com/dogadjaji/vijesti/53842/Vlada-RS-Nema-pregovora-o-imovini-na-osnovu-spiska-OHR-a.html>

[2] <http://www.glassrpske.com/vijest/2/novosti/35764/lat/Moskva-trazi-okoncanje-misije-OHR-a.html>

[3] СРНА, 17.2.2010. године

[4] Интервју Александра Боцан Харченка Новинској агенцији РС(СРНА) објављен 12.2.2010. године.

[5] <http://www.vreme.com/cms/view.php?id=915589>

[6] Говор министра Вука Јеремића на предавању на универзитету “Џонс Хопкинс” у Вашингтону, Тањуг 25.2.2010. године

[7] СРНА, 18.2.2010. године

[8] <http://www.dnevniavaz.ba/dogadjaji/intervju/ketrin-eston-eu-nikada-nece-prihvatiti-raspad-bih>

[9] Срна, 18.2.2010. године

[10] <http://www.glassrpske.com/vijest/2/novosti/35597/cir/San-Martin-Ne-moze-biti-krupnih-ustavnih-promjena.html>